

ЛІТЕРАТУРА

1. Апанасенко Г.Л. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека / Геннадий Леонидович Апанасенко. – СПб: МГП «Петрополис», 1992. – 124 с.
2. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти / Постанова Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р. // Урядовий кур'єр. – № 19 від 01.02.2012.
3. Darst P.W. Dynamic Physical Education for Secondary School Students (6th edition) / Paul W. Darst, Robert P. Pangrazi. – San Francisco: Benjamin Cummings, 2008. – 559 pp.
4. Kemper H.C. Adolescent Motor Skill and Performance: is Physical Activity in Adolescence Related to Adult Physical Fitness? / H.C. Kemper, W. de Vente, W. van Mechelen, J.W. Twisk // American Journal of Human Biology. – Mar-Apr. 2001. – Vol. 13, Issue 2. – P. 180-189.
5. Song Y. Current situation and cause analysis of physical activity in Chinese primary and middle school students in 2010 / Y. Song, X. Zhang, T.B. Yang, B. Zhang, B. Dong, J. Ma // Beijing Da Xue Xue Bao. – 18 Jun 2012. – Vol. 44, Issue 3. – P. 347-354.

Турчик І.Х.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОГО СПОРТУ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

В статті проаналізовано значення та організація шкільного спорту у США. У ході роботи використовувалися наступні методи дослідження: методи теоретичного, ретроспективного аналізу, компаративістики та узагальнення даних науково - методичної літератури й офіційних документів. Дослідженням встановлено, що спорт та шкільна освіта у США є тісно взаємопов'язаними, доведено, що шкільний спорт у США займає важливе місце у житті школяра, громади та школи. Джерелом фінансування шкільних спортивних програм є шкільні ініціативні (спортивні) клуби, які функціонують практично у кожній школі. Зазначено, що особливої уваги заслуговує багатолітній досвід організації залучення громадських організацій у підтримці розвитку шкільного спорту. Підтверджено, що шкільний спорт у США як система змагань виник і розвивався під значним й постійним впливом студентського і професійного спорту. Найбільш популярними видами спорту серед школярів є: американський футбол, баскетбол й бейсбол. Шкільний спорт США не слід ототожнювати з функціонуванням вітчизняних дитячо-юнацьких спортивних шкіл, які різняться як метою так і за особливостями функціонування.

Ключові слова: фізичне виховання, шкільна освіта, шкільний спорт, США, організація, значення, завдання, шкільний клуб.

Турчик И.Х. Особенности организации школьного спорта в США. В статье проанализировано значение и организация школьного спорта в США. В ходе работы использовались следующие методы исследования: методы теоретического, ретроспективного анализа, компаративистики и обобщение данных научно - методической литературы и официальных документов. Исследованием установлено, что спорт и школьное образование в США тесно взаимосвязанными, доказано, что школьный спорт в США занимает важное место в жизни школьника, общины и школы. Источником финансирования школьных спортивных программ являются школьные инициативные (спортивные) клубы, которые функционируют практически в каждой школе. Отмечено, что особого внимания заслуживает многолетний опыт организации привлечения общественных организаций в поддержке развития школьного спорта. Подтверждено, что школьный спорт в США как система соревнований возник и развивался под значительным и постоянным воздействием студенческого и профессионального спорта. Наиболее популярными видами спорта среди школьников являются: американский футбол, баскетбол и бейсбол. Школьный спорт США не следует отождествлять с функционированием отечественных детских юношеских спортивных школ, которые различаются как целью, так и по особенностям функционирования.

Ключевые слова: физическое воспитание, школьное образование, школьный спорт, США, организация, значение, задачи, школьный клуб

Turchyk I. Features of development school sport in the usa. The article analyzes the importance and organization of school sport in the United States. Following methods were used in the course of the work: methods of theoretical and retrospective analysis, compare is on and summarizing scientific data - methodologically literature and official documents. Actuality of study is caused by thesis that school physical education programs in Ukraine does not solve the problem of developing children's motives and needs in systematic physical activity as the most important factor in their healthy lifestyle. Thus, an important task at the current stage is the search for new, alternative forms of physical education of the youth. In this context, the analysis of the experience of the other countries of the world, including the United States could become an import and source of thorough comprehension and creative use of positive ideas of foreign physical education in Ukrainian education system. Research has indicated that sport and school education in the U.S. are closely connected to each other, also it is proved that school sport in the United States plays an important role in the life of the student, community, and school. The source of financing school sports programs are initiative school (sports) clubs that function in almost every school. It is indicated that long-term experience of participation of public organizations in supporting and development of school sports deserves particular attention. It is confirmed that school sport in the United States as a system of competitions appeared and developed under the influence of strong and regular influence of student and professional sports. The most popular sports among students are: American football (NFL), basketball and baseball. School Sports in U.S. should not be confused with the functioning of Ukrainian youth sports schools that differ in purpose as well as the specifics of the functioning.

Key words: physical education, school education, school sports, U.S., organization, values, objectives, school club.

Постановка проблеми. У концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки вказано, що спосіб життя населення України та стан сфери фізичної культури і спорту створюють загрозу та є суттєвим викликом для української держави на сучасному етапі її розвитку. Одним з основних факторів ситуації, що виникла, є не сформованість сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я, ведення здорового способу життя і подовження його тривалості. Ситуацію погіршують також обмежена рухова активність, нераціональне та незбалансоване харчування, фактори асоціальної поведінки у суспільстві [1].

Незадовільний рівень фізичної підготовленості юних українців багато в чому спричинений відсутністю серйозних стимулів для освоєння підростаючим поколінням фізкультурних цінностей. Регламентоване шкільними програмами фізичне виховання не вирішує проблеми формування у дітей мотивів і потреб у систематичній фізичній активності як найважливішому чиннику здорового способу життя. Спортивною діяльністю охоплена лише незначна частина дітей, підлітків і юнаків. Масові фізкультурні заходи типу здачі нормативів комплексу ГПО, участі у «Козацькому Гарті» також не вирішували завдання залучення дітей та молоді в систематичну тренувальну діяльність, оскільки носили формальний характер і виконували часто роль одного з інструментів адміністрування у сфері фізичної культури. Важливим завданням стає пошук нових, альтернативних форм фізичного виховання молоді України. У цьому контексті аналіз досвіду країн світу, у тому числі США може стати важливим джерелом ґрунтовного осмислення та творчого використання позитивних ідей зарубіжного фізичного виховання у вітчизняній системі освіти. Тому не випадково питання організації і методики фізичного виховання та спорту в зарубіжних країнах цікавлять багатьох сучасних українських фахівців (Вільчковський Е.С. (2008), Круцевич Т.Ю. (2012), Куц О.С. (2003), Лабскір В.М. (2003), Сергієнко Л.П. (2001), Шиян Б.М. (2007). Загальнонаукове та теоретичне значення мають фундаментальні праці, що присвячені фізичному вихованню та спорту у США, а саме дисертаційні роботи

Бавіної Л. (1987), Віндюк О. (2003), Осадчої Т. (2005), а також наукові праці російських фахівців В.И. Столярова (2010 р.), Гуськова С.И., Зотова А.П. (2002), Н.Воробйова, А.Чернова та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження входить до плану науково-дослідницької роботи кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка як складова комплексної наукової проблеми «Українська освіта в контексті трансформаційних суспільних процесів» (державний реєстраційний номер 01084007644).

Мета роботи полягає у аналізі значення та організації шкільного спорту у США.

У ході дослідження використовувалися наступні **методи дослідження**: методи теоретичного, ретроспективного аналізу, компаративістики та узагальнення даних науково - методичної літератури й офіційних документів.

Результати дослідження. У маніфесті "Молоді люди і спорт", вказано, що молодь, як майбутнє будь-якого суспільства, повинна отримати фізичне виховання і оволодіти основними спортивними навичками. Вона повинна бути залучена у межах або позашкільною програмою до занять спортом і до щоденних фізичних вправ. Діти та підлітки мають право на ігри й дозвілля. Суспільство зобов'язане забезпечити реалізацію цього права в цілому, у співпраці з усіма зацікавленими організаціями. Тому влада спільно з відповідними громадськими та спортивними організаціями повинні нести відповідальність за керівництво в проведенні спортивної політики щодо інтересів молодих людей і забезпечити доступність спорту для всіх молодих людей, не допускаючи жодної дискримінації; надавати рівні можливості юнакам і дівчатам; враховувати спеціальні вимоги до кожної вікової групи та осіб зі особливими потребами, адже фізична активність є для молодих людей природною формою руху, базованою на елементах гри. Заняття спортом повинні бути направлені на розвиток психічних, фізичних і соціальних якостей, навчання етичним цінностям, справедливості, дисциплінованості, виховання поваги до себе й інших людей, в тому числі до меншин, навчання терпимості і відповідальності, виховання самоконтролю і розвиток позитивних якостей особистості, а також на пропаганду здорового способу життя. Програми повинні відображати потреби і враховувати можливості всіх молодих людей різного віку та рівня розвитку, підходячи до кожного з них диференційовано [4]

Відомий англійський фахівець В.Ж. Срум [5] стверджує, що необхідно провести аналіз як програм, так і методів їх реалізації, відкидаючи дидактичний актуалізм на користь розвитку відповідальності за стан підготовки учнів щодо формування культури рухів впродовж життя. Це вимагає обов'язкового урахування особливостей учня. Якщо учні візьмуть, стверджує В.Ж. Срум за основу основні положення спорту і усвідомлюють це, то вони будуть в змозі:

- пристосувати свої дії до ситуації, що змінюється ;
- організувати і оцінювати заняття, спрямовані на покращення їх фізичного стану та здоров'я;
- виробити у себе творчий підхід до занять спортом і критичне ставлення до різного виду спортивної інформації, що подається засобами масової інформації.

У свою чергу, реалізація цих завдань вимагає від організаторів шкільного спорту:

- розширення пропозицій щодо надання занять видами спорту (формами активності) , які передбачають участь не лише у традиційних, а й рекреаційних (розважальних), а також екстремальних видах спорту;
- активного залучення місцевих спортивних товариств (клубів, шкіл танцю, фітнес клубів і т.д.) до проведення занять в школах;
- пошук вчителями фізичного виховання і спорту рівноваги між потребами сьогодення і потребами майбутнього;

- виховання в учнів самостійності і почуття відповідальності шляхом залучення їх до планування, організації та проведення спортивних заходів у школі;
- досягнення повної самостійності учнів шляхом надання їм можливості вибору форм спортивних занять;
- організація не лише спортивних змагань, що спрямованих на досягнення спортивного результату, а й проведення різних спортивних свят, фестивалів, конкурсів, тощо;
- урахування при плануванні та проведенні спортивних заходів природних факторів , погоди і пори року;
- урахування економічних факторів, які необхідні для забезпечення участі у спортивних заходах всіх бажаючих, незважаючи на рівень їх матеріального забезпечення.

Яскравим прикладом, на нашу думку, успішної спроби розв'язання зазначених завдань є організація шкільного спорту в США.

Спорт та шкільна освіта у США є тісно взаємопов'язаними. У США практично є відсутніми школи, які б не брали участь у тому чи іншому виді міжшкільних змагань, які проводяться у штатах і в країні у цілому. Найбільш популярними видами спорту серед школярів є: американський футбол, баскетбол й бейсбол. Багато істориків вважають , що теорія і практика бейсболу інтегрувала у себе певні важливі характерні риси духовного й культурного феномену, який часто називають «американська мрія». Футбол ж відповідає вимогам сучасних американців. Це гра спритних, сміливих, працелюбних, рішучих, гра яка формує дух команди, прагнення до перемоги [9].

Розвитком спорту серед дітей та молоді займаються, окрім шкіл інші організації, наприклад асоціація розваг і використання дозвілля, асоціація молодих християн, скаутська організація, спортивні об'єднання при поліції та інші громадські організації. Керівництво міжшкільним спортом здійснює «Національна федерація спортивних асоціацій штатів», що об'єднує більше 20 тис. шкіл [3, 12]. Тому не слід шкільний спорт у США ототожнювати з вітчизняними дитячими юнацькими спортивними школами, які є позашкільними навчальними закладами спортивного профілю.

Слід зазначити, що шкільний спорт у США як система змагань виник і розвивався під значним й постійним впливом студентського і професійного спорту. Перші міжшкільні змагання стали проводитися у США у другій половині XIX ст., на противагу одноманітному, часто нудному навчальному процесу в школі. У XX ст. спортивні змагання між школами стали особливо популярними [13].

Шкільна адміністрація зазвичай заохочує до занять спортом. Адже, вважається, що систематичні заняття спортом сприяють зростанню фізичної підготовленості школярів США, рівень яких є достатньо критичним. Окрім того, педагоги акцентують увагу на впливі спорту на формування суспільно корисних рис особистості. Так, американські вчені підкреслюють важливість спорту й на оточуюче середовище. Вчені зазначають, що він об'єднує незалежно від професії, освіти, расової та релігійної приналежності різних жителів певного району у бажанні підтримати шкільну команду району. Таким чином виступає своєрідною об'єднуючою ланкою між різними поколіннями [6, 7, 8].

Джерелом фінансування шкільних спортивних програм є шкільні ініціативні (спортивні) клуби. Ці клуби організують змагання і продаж квитків, різні спортивні аукціони, а також займаються іншою діяльністю, спрямованою на збір коштів, необхідних для фінансування шкільних спортивних програм. У США є приблизно 25 тис. таких клубів, тобто вони створені практично в кожній школі. Наприклад, ініціативному клубу однієї з шкіл в штаті Айова вдалося зібрати понад 70 тис. доларів. Цей клуб організовує на шкільних майданчиках до 150 різних змагань і турнірів щорічно, запрошуючи до участі команди з усіх штатів. У деяких школах США

проводяться ігри колишніх учнів школи, участь у яких є платною. Така діяльність клубів дозволяє вирішувати одразу декілька завдань: приваблює школярів та їх батьків до спортивної і соціальної активності, сприяє набуттю досвіду колективної роботи, взаємовиручки, дисципліни та інших важливих якостей [10] .

На нашу думку, про достатньо якісну організаційну структуру шкільного спорту у США свідчить факт існування Асоціації тренерів середніх шкіл, які ще у 1965 році були реорганізовані у Національну раду асоціацій тренерів середніх шкіл країни, як таких що вносять значний вклад в успішну реалізацію завдань шкільного спорту.

Ще у 1947 році представники національної федерації спортивних асоціацій середніх шкіл штатів і Американська асоціація здоров'я, фізичного виховання і активного дозвілля прийняли документ «10 основних спортивних принципів», де зазначено, що міжшкільний спорт повинен уникнути професіоналізації і комерціалізації, надмірної затрати часу з боку учнів та ін. Але, на думку деяких американських фахівців, нажалі ці принципи часто залишаються лише декларацією.

ВИСНОВОК. Таким чином, у дослідженні встановлено, що спорт та шкільна освіта у США є тісно взаємопов'язаними. Доведено, що шкільний спорт у США займає важливе місце у житті школяра, громади та школи. Джерелом фінансування шкільних спортивних програм є шкільні ініціативні (спортивні) клуби, які функціонують практично у кожній школі. Особливої уваги заслуговує багатолітній досвід організації залучення громадських організацій у підтримці розвитку шкільного спорту. Підтверджено, що шкільний спорт у США як система змагань виник і розвивався під значним й постійним впливом студентського і професійного спорту. Найбільш популярними видами спорту серед школярів є: американський футбол, баскетбол й бейсбол. Шкільний спорт США не слід ототожнювати з функціонуванням вітчизняних дитячо-юнацьких спортивних шкіл, які різняться як метою так і за особливостями функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки [Електронний ресурс]: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/publish/article>
2. Гуськов С.И. Спорт и американская школа / Гуськов С.И., Л.Ф.Кофман. – М., 1995, с.4-9
3. Гуськов С.И. Физическое воспитание и спорт в школах зарубежных стран/ Гуськов С.И., Зотов А.П. – М., 2002, с.216
4. Children and Young People's Participation in organized Sport [Електронний ресурс] // Режим доступу до дж.: <https://www.gov.uk/government/publications/children-and-young-peoples-participation-in-organised-sport-omnibus-survey>
5. Crum B. Conceptual convergencies in European PE – teacher and sport coach education programs. London, 1998. – P. 25 – 29.
6. Eitzen S. Sport and American Education / Eitzen S., Sage G. - Sociology of American Sport, 1992, p.79-94
7. Kirk D. School sport and Physical Education / Kirk D - 1988, v.35, №2, p.44-55
8. Lerch H. The Development of Physical Fitness in American public Schools/ Lerch H. - Asian journal of Physical Education, 1991, №1, p.24-27
9. Lypsite R. Sportword. An American Dreamland/ Lypsite R. – N.Y. 1975, p.9
10. Physical Education Program [Електронний ресурс] // Режим доступу до дж.: <http://www.pcentral.org/websites/peprogramsites.html>.
11. Physical Education Trends in Our Nation's Schools [Електронний ресурс] // Режим доступу до дж.: www.aahperd.org/naspe/about/announcements/upload/PE-Trends-Report.pdf.
12. Sports in America: Recreation, business, education and controversy (Information plus reference series) [Електронний ресурс] //Режим доступу до дж.: <http://ua.bookfi.org/book/1068395>
13. The Heritage of Physical Education, Sport And Fitness in the United States [Електронний ресурс] /Режим доступу до дж.: <http://ua.bookfi.org/book/1145755>

Хачикян С.С.

Національний технічний університет України "КПІ"